

GÁLATAS

Ati pūurore cā ca owariquea, romanos're cā ca owariquere birora ca nii majuropeerije nii. “Doti cūrique ca ūirore biro mani ca tii nānājeerije jāori méé, Cristore mani ca tuo nānājeerije jāori pee Úmureco Pacā yaarā mani nii ea,” cā ca ūrijere to birora ūicā nānāa waami Pablo.

Romanos peera paū wāmeri cāja ca tii niirije maquēre wedemi. Gálatas peera jeyua quejero yapare wide taarique maquēre cāja ca tii niirijere wedemi.

Galaciapā Pablo, Jesús yee quetire cā ca wede niro, “Úmureco Pacā mena nii earāgarā doti cūrique ca ūirore biro ca tii nānājeepe nii,” ca ūi wede niirā, “Upā macā tabere ca wide taape nii,” ūi niiupa. Ate niiupa Pablo cājare cā ca wede majorique.

Ñucā Pablore, Jesucristo cā yee quetire cā ca wede doti cojoricā cā ca niirijere ca bii camota niirāgarijere, “Majare cāja ca wede maa wijiorije peere tii nānājeema ūirā, añurije māja ca tii niimiriquere, māja ca tuo nānājeemiriquere, camotati nānāa waarā māja bii,” cā ca ūi owa cojorique nii.

To biro ūicā, “Wiogā majuropeera yeri tutuarique cā ca tiicojoricā yā nii, ñucā Añurije Queti yā ca wederije cāare cā jāorira tee cāare yā wede,” cājare ūi majio nānāa waami. “Bojoca méé yeri tutuarique yāre tiicojowa. Aperā cā yee quetire cā ca wede doti cojoricārā méé teere yāre tiicojowa,” ūi wede nānāa waami. “Ate Añurije Queti wado nii, Úmureco Pacā manire cā ca boo pacā ūariquere

Cristore tao nñanujeema ñirã, mani ca búa earo manire ca tiiriye,” ñi wedemi (3.1—4.31).

Cristore ca tao nñanujeerã, aperäre ca doti ecotiräre biro niiriquere díámacü wedemi. “To biiriye pee biiya maja cää, maja ca tii nñanujeerijere tii nñanujeeticäña; doti cûurique ca dotirije cääre tii nñanujeeticäña,” cäjare ñi wede majiomí (5.1—6.10). Jeyua quejero yapare wide taaricü, ñucã ca wide taaya manigu, mani ca niirijea wapa mani, tûgoeña wajoa, wâma upü mena pee niiräre biro mani ca biiriye pee nii ca wapa cütirije ñi, wede majio yapano eami (6.15).

Galacia macäräre Pablo cü ca queti owa cojorica püuro

¹ Yü Pablo, bojoca cüja ca wede doti cojoricü méé, Jesucristo majuropeera, ñucã cü Pacü Ùmureco Pacü, cü ca cati tuaro ca tiiricära, cü ca wede doti cojoricü, ² mani yaarã, Jesucristore ca tao nñanujeerã, yü mena ca niirã niipetirã mena, Galacia macärä Jesucristore ca tao nñanujeerã niipetiräre yü aňu doti cojo.

³ Mani Pacü Ùmureco Pacü, Wiogü Jesucristo, aňuro cü ca tii bojarije, aňuro jícäri mena niiriquere mäjare cü tiicojoxato. ⁴ Jesucristo, mani ca ñaňarije wapa bii yaiupi, mani Pacü Ùmureco Pacü cü ca boorore birora, ano mani ca cati niiri cuure ñaňaro ca bii niirijere manire ametuenerugü. ⁵ Ùmureco Pacü cü ca aňu majuropeerije to birora to niicõa niijato. To biro to bijjato.

Añurije queti apeye mani

6 Yu tagoeñarique pai jañu, apeye añurije queti méé peere tuo nunjeerugarã, yoari méé peti Cristo añuro cã ca tii bojarique juori mujare ca juorica Ùmureco Pacare muja ca camotatirijere.

7 Biropua, apeye añurije queti mani. To ca bii pacaro, niima jicärã mujare no ca boorora ñi maa wijiiori, Cristo yee añurije quetire ñañarijere biro ca jeeñorugarã. **8** Ape tabera jãa mena macã unora, ñuca Ùmureco Paca puto macãra, añurije queti mujare jãa ca wederique uno méérena mujare cãja ca wedejata, jumureco Paca ñañaro cã ca tiirije cãjare to bii ñaapeajato! **9** Mee, juguero mujare yu ca ñiriquerena mujare yu ñi nemo ñuca: Jicuñ uno añurije queti muja ca tuo juorique uno méérena cã ca wede yujujata, jumureco Paca ñañaro cã ca tiirijere ca tamuo yaigu cã nijijato!

10 Yua, bojocara, “Añu majuropeecãmi,” yure cãja ca ñi nucu**ñ**uorijere yu amaati. Ùmureco Paca pee, “Añuñañu,” cã ca ñirije peere yu ama. Bojoca menara añuro tuarugu yu ca tiirije méé nii. Bojoca cãja ca ña biijejerijere yu ca tiijata, Cristore pade bojari maju méé yu niibocu.

Pablo cã ca paderique

11 Yu yaarã, atere majiña: Añurije queti yu ca bue majorijea, bojocara cãja ca ñi jeeñorique méé nii. **12** Jicuñ bojocu uno peerena cã ca majirijepure tiicojo eco, bue majio eco, ca biiricu méé yu nii. Jesucristo majuropeera teere yu ca majiro tiawi.

13 Ména jugueropura judíos cãja ca nucu**ñ**uorijere tii nucu**ñ**o niigu yu ca biiriquere, Jesucristore ca tuo nunjeerãre yu ca jia peotiruga yujuriquere, muja queti tuojacupa. **14** Judíos cãja

ca nucā buorijere tii nucā bao niigū, yu mena ca maya nucārā ametñenero yu ñicā jāa niiquñricarā cāja ca tii jao dooriquere jīcā wāme unoacā tii duaricaro maniro ca tiigū yu niiwū. **15** To ca bii pacaro, Ùmureco Pacu peá bharo ca maigū niiri, yu ca bañaparo jugueropura yure beje amiupi. Cā ca boori tabe ca niiro, **16** cā Macāre yu ca majiro yure tiiwi, judíos ca niitirāre cā yee añurije quetire yu ca wedepere biro ñigū. Yu peá, jīcā uno peerena ate maquēre yu jāiñatiwu. **17** Ñucā yu juguero Jesús buerā ca niiricarā Jerusalén'pu ca niirā cāare ñagū waarucu, yu tiitiwu. Cājare ñagū waatigūra, yoari mééra Arabia yepa pee yu waacoawū. Jiro yu tua doowū ñucā Damascophu.

18 Itia cāma jiropu Jerusalén'pu, Pedrore* yu ñagū waawū. Cā mena quince rāmārira yu niiwū. **19** Aperā Jesús buerā ca niiricarā peera, jīcā uno peerena yu ñatiwu. Wiogū Jesucristo bai Santiago wadore yu ñawū. **20** Ano mājare yu ca owa cojorijera, ñi ditogū méé yu ñi. Ùmureco Pacu cāa majimi.

21 Jiro Siria, to biri Cilicia yepari pee yu waawū ñucā. **22** Judea yepa macārā Jesucristore ca tuo nānjeerā pea, yure ña ñaatiwa ména. **23** “Manire ñañaro ca tiirugā nānjeericu, mecarā añurije queti cā ca tii yaio nucorugariquerena wede yujujagu,” cāja ca ñirije queti wadore thorucuupa. **24** To biro yu ca biirije juori, Ùmureco Pacare baja peo ueja niirucuupa.

2

---

* **1:18** 1.18 Griego wederique mena Cefas.

Jesús buerā ca niiricarā mena Pablo cā ca biriique

¹ Pua amo peti, dūpore baparica penituarca niiri cūmari* jiro Bernabé mena yu waawu ñucā Jerusalén'pu. Tito cāare yu ami waawu. ² Umureco Pacu "Toopu ca waapu mū nii," yure cū ca ūiro macā yu waawu. Toopu ea, cūjare ca juo niirāre biro ca niirā mena wado neari, judíos ca niitirāre añuriye queti yu ca wederiquere yu wedewu, niipetirije yu ca bii yujurique watoa maquē peti tuare ūigū. ³ Ñucā Tito, griego bojocu, yu ca bapa cūti waaricā cāa, jeyua quejero yapare wide taariquere tii dotiya maniwi. ⁴ To biro jāa ca biiri tabere jīcārā, Jesucristore ca tao nūnūjeerāre biro ca bii ditorā cāja mena ūña manirā, jāa watoare jāa waaupa. Cristo Jesús juori doti cūurique ca ūirore biro tii nūnūjeetirāra, añuro jāa ca nirijere ūa duti coteupa, ñucā doti cūuriquere ca tii nūnūjeerā jāa ca niiro tiirugarā. ⁵ Jāa pea jīcā nimaro uno peera cūjare jāa ūi ametua nūcā ecotiwu, díamacū ca niiriye añuriye queti to birora mūjapure ca niicōa niipere boojāma ūirā.

⁶ Ca nii majuropeerāre biro bojoca cāja ca ūtarā pea, apeye wāma wāme unora yure wede majio nemorucu tiitiwa. (To biro ca biirā cāja ca nirijere buaro yu ūti yua. Umureco Pacu bojoca baurique juorira ca ūa bejegu méé niimi.) ⁷ Ūitirāra, "Umureco Pacu, Pedrone, judíos're añuriye quetire cū ca wede doti cojoricarore birora, judíos ca niitirāre añuriye queti cū ca wede dotiricu niimi," yure ūi ūa mājiwa. ⁸ Umureco Pacu, Pedrone judíos're añuriye

---

* **2:1** 2.1 Catorce cūmari.

quetire ca wede doti cojoric̄ra, ȳa cāare judíos ca niitirāre añurije quetire ȳare wede doti cojowi.

⁹ To biri Santiago, Pedro, Juan, Jesucristore ca t̄o n̄n̄ujeerāre ca j̄o nii majuropeerā, añurije Ùmureco Pac̄a yee maquēre ȳa ca boca amiriquere majiri, Bernabére, ȳare, amo ñee, jāare t̄iwa, “Jāa mena macārāra m̄ja niirucu,” c̄ja ca ñirijere ññorā. To biro tii, “Muja, judíos ca niitirāre añurije quetire m̄ja ca wedero uño, jāa pea judíos're añurije quetire jāa wederucu,” jāare ñiwa. ¹⁰ To biro ñi, “Ca boo pacarāre m̄ja ña peowa petop̄ra,” jāare ñiwa, tee wadore b̄aro ȳa ca tiiruḡa t̄ugoeñarije petire.

Pablo, Antioquíap̄u Pedrore c̄a ca tutirique

¹¹ Pedro, Antioquíap̄u c̄a ca waarica tabere, ñañaro biiricaro c̄a ca tii niirije wapa c̄are ȳa tutiw̄a. ¹² Ména, Santiago c̄a ca tiicojorā c̄ja ca eaparo juguero, judíos ca niitirā menabaarucuupi. C̄ja ca earo, jeyua quejero yapare wide taariquere ca tii n̄n̄ujeerāre uwima ñiḡa, c̄ujare camotati, c̄ja mena baa, bapa c̄uti, tiitiupi. ¹³ Aperā judíos, Jesucristore ca t̄o n̄n̄ujeerā cāa, watoara Pedro c̄a ca bii dito niirije peere c̄are biro tii n̄n̄ujeecoauta. Ñucā Bernabé menap̄ra to birije watoara c̄ja ca bii dito niirije c̄ujare biro biro bii n̄n̄ujeecoauta.

¹⁴ To biri añurije queti ca ñirore biro c̄a ca tiitiro ñaḡa, niipetirā c̄ja ca t̄o cojorop̄a, o biro ȳa ñiwa Pedrore: “Muja judío bojoc̄a nii pacagu, judío bojoc̄a méére biro m̄a bii nii. To bii pacagu, ¿ñee tiiḡa judíos ca niitirāre judíos're biro pee c̄ja ca niiro m̄a tiirugati?

15 "Mania baarapura mee, judíos ca nii jao dooricarā mani nii. Umareco Pacure ca majitirā ñañarije ca tiirā méé mani nii. **16** To ca bii pacaro jíca uno peera doti cūurique ca ñirore biro caja ca tii nanajeerije juori méé, Cristo Jess're díamacā tuo ñuca buorique juori pee añurā mani ca tuaro ca tirijere mani maji. Mani caa, Jesucristorena díamacā mani tuo naca buowa, doti cūurique ca dotirore biro mani ca tii nanajeerije juori méé, care mani ca tuo nanajeerije juori, ca ñañarije manirāre biro Umareco Pacu cā ñajato ñirā. Doti cūurique ca ñirore biro ca tii nanujeega, jíca uno peera, 'Añugu niimi,' il ecotirucumi.

17 "Cristo juori añurā mani ca niirgarije ca nii pacaro, ñañarije ca tiirā mani ca niirije nii bau nii eaca, ¿to docare atea, 'Cristora ñañarije ca tiirā mani ca niiro tiimi,' ñirgaro to ñiti? Biiti. **18** Jíca, cā ca tii yaio bateriqueprena ñuca cā ca tii jeeñocajata, cā majuropeera ñañarijere tii bui cutiga tiimi. **19** Doti cūuqurique juorira doti cūurique peera ca bii yai weoricu yu nii, Umareco Pacu mena pee yu ca cati niipere biro ñigu. **20** Cristo menara teere yu bii yai weowu. To biri yu majurope cati niigu méé yu bii. Cristo pee yupure niimi. Mecu ati upu yu ca cati niirijera, Umareco Pacu Macu yure mai, yure bii yai boja, ca biiricure díamacā tuo naca buorique juori yu cati. **21** Umareco Pacu cā ca mai ñariquere yu junati. Doti cūurique juorira añurā niirique to ca nijata, Cristo watoa petira bii yaibojacupi."

Doti cūurique, to biri díámacă tuo nucă buorique

¹ *¡Galacia macārā wedericaro ca t̄otirā! ¿Ñiru m̄jare cū doa mecāori, Jesucristore yucu tenipu cāja ca paa pua tuu j̄arique queti, díámacă ca niirije m̄jare jāa ca wederiquere cāja tuo n̄najeeticājato ūig? ² Ano m̄jare yu ca jāiña cojorije wadore yure m̄ja ca ȳuero yu boo. ¿Doti cūuriquere m̄ja ca tii n̄najeerije j̄uori, Añuri Yerire m̄ja ñeeri? ¿Díámacă tuo nucă buorique mena añurije quetire m̄ja ca t̄orique j̄uori pee méé Añuri Yerire m̄ja ñeeri? ³ ¿To cōro peti wedericaro ca t̄otirā m̄ja niicāti? ¿Añuri Yeri mena pee ca bii n̄nha dooricarā nii pacarā, mecāra yua, m̄ja majurope m̄ja ca tii niirije mena añurā m̄ja niiru ga t̄gogeñati? ⁴ ¿Yee petira ñañaro m̄ja bii b̄añaacāri? To cōro watoa peti m̄ja biitijacupa. ⁵ Ùm̄ureco Pacu, cū yuu Añuri Yerire m̄jare tiicojo, m̄ja watoare ca īa ñaaña maniri wāme tii, cū ca tiijata, ¿doti cūurique ca ñirore biro m̄ja ca tiirije j̄uori cū tiiti? ¿Díámacă tuo nucă buorique mena añurije quetire m̄ja ca tuo n̄najeerije j̄uori pee méé cū tiiti? ⁶ Abraham menare o biro biiupa: Abraham, Ùm̄ureco Pacu cū ca ñirijere “Cū ca ñirore birora tiirucumi,” ī t̄oupi. Tee j̄orira, “Añugu niimi,”* ī ecoupi.*

⁷ *To biri m̄ja, díámacă ca tuo nucă buorā, Abraham pāramerā ca nii majuropeerā cāja ca niirijere ca majiparā m̄ja nii. ⁸ Ùm̄ureco Pacu wederique, judíos ca niitirāre díámacă cāja ca tuo nucă buorije j̄orira, Ùm̄ureco Pacu añurā cāja ca niiro cū ca tiipere ñirora, o biro īi, ate añurije quetire wede j̄gueupa Abraham're: “Mu j̄uori, bojoca poogaari*

---

* **3:6** 3.6 Gn 15.6.

côrora añuro tii ecorucuma,” ūiupa.[†] **9** To biri díamacă ca tao nacă bñoră, Abraham díamacă ca tao nacă bñorică menara, añuro tii ecoma Ùmureco Pacăre.

10 Doti cñurique ca ūirore biro ca tii nñanjeeră, ñañaro ca tii ecopară niima, Ùmureco Pacă wederique o biro ūi: “Doti cñurique owarica pñuropă ca ūirore biro ca tii nñanjeetigă, ñañaro biirucumi,” ūi.[‡] **11** To biri ūa majiricarora, jică uno peera doti cñurique ca ūirore biro că ca tii nñanjeerije jñorira, añugă tuatimi Ùmureco Pacă că ca ūa cojorore. Ùmureco Pacă wederique o biro ūi: “Añugă, díamacă tao nacă bñorique jñorira cati niirucumi,” ūi.[§] **12** Doti cñuriquea, díamacă tao nacă bñorique maquë méé nii. O biirije pee ūi: “Doti cñurique ca ūirore biro ca tii niigă, tee jñorira cati niirucumi,” ūi.* **13** Cristo, doti cñurique ñañaro mani ca biiro ca tiiboriquere, că majuropeera mani yee jñori ñañaro manire tamăo yai bojaupi. O biro ūi owarique nii: “Yucăgupă ca paa pua tuu eco yaigua, ñañagu peti niimi,” ūi.[†] **14** Ate to biro biiupa, Ùmureco Pacă Abraham're, “Añuro yă tiirucu,” că ca ūirique Cristo Jesús jñori bojoca poogaari niipetirore ca eapere biro ūiro, ñucă díamacă tao nacă bñorique jñori, “To biro yă tiirucu,” că ca ūiricarore biro Añuri Yerire ñee, mani ca tiipere biro ūiro.

Doti cñurique, to biri “O biro yă tiirucu,” că ca ūirique

15 Yă yaară jică wâme măjare yă ūi cõoña wederucu. Jică bojocă, “O biro yă tiirucu,” că

[†] **3:8** 3.8 Gn 12.3; 18.18; 22.18.   [‡] **3:10** 3.10 Dt 27.26.   [§] **3:11**

3.11 Hab 2.4.   * **3:12** 3.12 Lv 18.5.   † **3:13** 3.13 Dt 21.23.

ca ñirijere, cã wãme owa tuu nemocã cã ca tijjata, jíçã uno peera, “Añuti,” ñi majiti, ñucã ape wãme ñi nemo, tii majitimi. ¹⁶ Tuoya atere. Ùmureco Pacã Abraham're, to biri cã pãramire, “O biro yã tiirucu” ñiupi. Ùmureco Pacã wederique paþphre: “Mu pãramerãre,” ñiti. Jicãrena, “Mu pãramire,” ñi, Cristo wadore.‡ ¹⁷ Atere o biro maþjare ñirugã yã ñi: Ùmureco Pacã Abraham're, “O biro yã tiirucu” cã ca ñiriquere, cuatrocientos treinta cãmari jiropã doti cãurique ca bii earique pea, to biro Ùmureco Pacã cã ca ñi cãuriquere ca wapa manirije ca tuaro tii majiti. ¹⁸ Ùmureco Pacã, “Yã tiicojorucu” cã ca ñirichã, Moisés cã ca doti cãurique jõorira cã ca bii eajata, “O biro yã tiirucu,” Abraham're cã ca ñirique wapa manibojacupa. Ùmureco Pacã pea Abraham're, “To biro yã tiirucu,” cã ca ñiriquere, wapa manirora cãre tiicojoupi.

¹⁹ To docare, ¿doti cãuquñrique pea ñee peere ñiro to nii eaupari? Jiropã, bojoca cãja ca ametãene nucãrije jõori bii eaupa. Tea “To biro yã tiirucu,” Ùmureco Pacã cã ca ñirichã cã ca earopã bii yapano eaupa. Doti cãuriquere Ùmureco Pacã puto macãrã Moisés menapã bojocare wede majio cojoupa. ²⁰ To ca bii pacaro jíçãra cã ca ñi nijjata, ca ñi bojari maþjare booti. Ùmureco Pacãa jíçãra niimi.

Doti cãurique ca tiirique

²¹ To biro to ca bijjata, doti cãuriquea, Ùmureco Pacã: “O biro yã tiirucu,” cã ca ñiriquere, “¿Ca bii camotarije to niiti?” Biiti. Doti cãuriquera caticõa niiriquere to ca tiicojodata, añurã mani

---

‡ 3:16 3.16 Gn 12.7; 13.15; 24.7.

ca niiro ca tiirije cāa doti cūurique j̄uorira nii-bojacupa. ²² Umu'reco Pac̄a wederique: "Niipetirāpura ñañarijere ca tii nñu'jeerā niima," manire ūi majio, Jesucristore díamacū tuo nucā buorique j̄uori, "O biro yu tiirucu," cā ca ūiriquere cāre ca tuo nñu'jeerāre tiicojorique to nijato ūima ūiro.

²³ Ate díamacū tuo nucā buorique ca eaparo juguero, doti cūurique pea, do biro mani ca bii majitiro manire tii niiupa; díamacū tuo nucā buorique ca bii bau nii earop̄a, to biro manire tii niiupa. ²⁴ To biro biima ūiro, doti cūurique pea manire ca j̄uo waarije Cristore mani ca majiro ca tiirije niiupa, díamacū tuo nucā buorique j̄uori añurā mani ca niipere biro ūiro. ²⁵ To biri mecāra, díamacū tuo nucā buorique ca earicaro jiro, doti cūurique ca dotirijere ca tii nñu'jeerā méé mani nii yua.

²⁶ To biri m̄aja niipetirā, Cristo Jesús're díamacū tuo nucā buorique j̄uori, Umu'reco Pac̄a puna m̄aja nii. ²⁷ Cristore díamacū tuo nucā buo, ca uwo coe dotiricarā niiri, Cristorenca ca catiro jāñā niirā m̄aja nii. ²⁸ To biri judío, griego, pade coteri maju, añuro ca niiḡa, um̄a, nomio, "Yu nii" ūirique mani, Cristo Jesús j̄uori, m̄aja niipetirāpura jīcā upura niirā m̄aja bii. ²⁹ Cristo yaarā m̄aja ca nijata, Abraham pāramerā peti niirā m̄aja bii, Umu'reco Pac̄a, "O biro yu tiirucu," cāre cā ca ūiriquere ca c̄eo eaparā peti.

4

¹ Atere m̄ajare ūiruḡa yu ūi: Cā pac̄a cā ca c̄uorije niipetirijere ca c̄uop̄a, wimagu cā ca nijata, jīcā pade coteri majure birora biicāmi ména, niipetirije ca c̄uo eap̄a nii pacagu. ² Cāre ūa nñu'jee, cā yee

maquēre ūa cote, ca tii niirā niima, cā pacu cā ca cōorica cuu ca earopu. ³ Mani cāa to biri wāmera ca tāgoeñā bayi maja nācātirā niirā, ati yepa maquē ca doti niirijerena ca tii nānājeerā mani niirucuwu. ⁴ Cā ca cōorica cuu ca earo, Ùmureco Pacu cā Macāre tiicojoupi; jicō nomio doti cūuriquere ca tii nānājee niigopuare bañaupi, ⁵ doti cūuriquere ca tii nānājeerāre ametueneri, Ùmureco Pacu puna peti mani ca niiro manire tiirugu. ⁶ Mee muja, cā punapu muja nii. To biri Ùmureco Pacu, cā Macā yuu Añuri Yerire muja yeripuare tiicojoupi, o biro ca ūighre: “¡Abbá!* ¡Cáacu!” ca ūighre. ⁷ To biri padé coteri maju† méé mu nii. Ùmureco Pacu macā pee mu nii. Cā macā mu ca niiro macā, cā ca tiicojopere ca chupu mu ca niiro mure tiimi.

Galacia macārā j̄uori Pablo cā ca tāgoeñā pairique

⁸ J̄uqueropuare Ùmureco Pacure ca majitirā niirā, Ùmureco Pacu méérena ūi nācā buori maja muja niiupa. ⁹ Mecāra Ùmureco Pacure ca majirā nii pacarā, o biro pee ūijata, Ùmureco Pacu cā ca majirā nii pacarā, ¿ñee tiirā ñucā, muja ca tii j̄uo doorique añuro niircaro ca tiitirije ca wapa manirije peerena muja tiiruga tāgoeñā tuenecāti? ¿Teere tii nānājeeri majara muja nii yaicārugati? ¹⁰ Muja boje r̄umurire, muipūare, ca wato c̄utiri yutearire, cāmarire, to birora boje r̄umuri muja tii nācā buocā nānāha waa tee cāare. ¹¹ Muja watoare añurije quetire yu ca wederiquere, “¿Watoa petira yu ūicābujapari?” yu ūi uwi jāa jañu.

---

* **4:6** 4.6 Arameo wederique mena “Cáacu” ūirugaro ūi. † **4:7** 4.7 “Doti cūuriquere ca tii nānājeegu méé mu nii,” ūirugaro ūi.

12 Yu yaarā, mujare biro yu ca biircarore birora muja cāa, “Yure biro biiya,” mujare yu ū. “Ñañaro yure muja tiiwu,” ūigu méé yu ū biigupu. **13** Mee muja majicu, añuriye quetire mujare wede juogu, diarique cutí pacagu mujare yu ca wede yujuri-quere. **14** Yu diarique pea, muja ca biirique cutirijere yu ca majipere biro ūiro biiwu. “Docuoro diarique paimi” yure ū ūa juna, yure doo, muja tiitiwu. To biro ūitirāra, jucu Úmureco Pacu yuu cure queti wede bojari majure ca tiirāre biro, ñucā Cristo Jesus'rena ca tiirāre biro, yure muja ñeewu. **15** ¿To biro muja ca bii ujea niiriique pea do biro to biiri yua? Ca tiipe uno to ca nijata, muja capegaarire jade wee jeeri, yure ca tiicojocāparāre biropu muja biimiwu. **16** ¿Mecura, muja ca biirique cutí niirijere ū bau niima ūigura, muja ca ūa tutigu yu niicātimiti?

17 Ûi dito yujuri maja buaro mujare mai uwa jeoma biirāpu. Buari, añuri wāme tugoeñarique mena méé to biro mujare ūima. Añuriye queti mujare jāa ca wederiquere camotatiri, “Jāa ca ūrije peere cuja tuo nunueejato,” ūirā ūima. **18** Aperāre mai uwa jeojata, añujañu biropu, buari añuri wāme tugoeñari ūjata. Muja mena yu ca niiro wado méé, yu ca manijata cāare to birora ca biicōa niipe nii. **19** Yu puna yu ca mairā, muja juori jucu nomio macu cutigo doogo, puniro cō ca wijiorore biropu yu bii nii. Cristore díamacu muja ca tuo nucā buo jeeñacoaropu to biro yu bii yerijāarucu. **20** Mecura muja mena yu niicārugamijapa, añu jañuri wāmera mujare yu ca wedepere biro ūigu. Muja ca bii niirijere ñee pee yu ū majiticā.

Agar, Sara menare ū cōoñā wederique

²¹ M̄ja, doti cūuriquere ca tii n̄n̄jeer̄garā, jīcā wāme ȳre ūñña. ¿Nee tiirā doti cūurique ca ūrijere añuro m̄ja t̄o ñeetiti? ²² O biro ū owarique nii: “Abraham p̄uarā puna c̄utiupi; jīcā pade coteri majo macā, ap̄i c̄u n̄mo majurope macā, niiupa,” ūi.[‡] ²³ C̄are pade coteri majo macā pea, bojoca boorica wāme juori bañaupi. C̄u n̄mo majurope macā pea, Um̄ureco Pacu, “To biro ȳ ū tiirucu,” Abraham're c̄u ca ūrica wām̄ere biro to biijato ūiḡ bañaupi.

²⁴ Ate to biro ca biiriquea, ca bii cōoñarije niiro bii. C̄u ja p̄uarā nomia, p̄ua wāme ca niirijere bii cōoñarā biima. Jīcō Sinaí buurop̄ doti cūurique c̄aja ca boca amiriquere nii cōoñago biimo. Agar puna teere ca tii n̄n̄jeerā ca niiparā niiupa. ²⁵ Agar, Arabia yepap̄ ca niiri ūtā buuro, Sinaí Buurore ca bii cōoñago niimo, mecarire Jerusalén macā ca niiri macāre. To biri tii macā, tii macā macārā menap̄ra doti cūuriquere tii n̄n̄jeema ūrā, pade coteri majare biro biima. ²⁶ Um̄ureco tutip̄ ca niiri macā Jerusalén pea añuro niicā, mania tii macā macārā mani nii.

²⁷ Um̄ureco Pacu wederique o biro ū:
“Ujea niiñā m̄, ca puna manigo, jīcāti ūno peera ca macā c̄uti ūaatigo. Di r̄um̄ ūno peera macā c̄uti, punirije tam̄o, ca bii ūaatigo, acaro bui ujea niiñā. Ca waa weo ecorico pea, ca man̄ c̄utigo amet̄enero puna c̄utirucumo,” ūi.[§]

²⁸ Ȳ yaarā, m̄ja cāa Sara macā Isaac're birora, “O biro ȳ ū tiirucu,” c̄u ca ūrique juori, c̄u punaarā

[‡] **4:22** 4.22 Gn 16.15; 21.2-3.   **§ 4:27** 4.27 Is 54.1.

maja nii. ²⁹ Tii cuupare bojoca boorica wāme juori ca bauaricu, Añuri Yeri juori ca bauaricure ñañaro cūre tiiruga nñanujeipi. Mecūri cāare to birora bii. ³⁰ To docare, ¿do biro to ñiti Umareco Pacu wederique? O biro ñi: “Pade coteri majora, cō macā menara cōacāña. Cō macāa, cā nāmo majurope macā menara cā pacu yeere cōo nñanuje majitimi,” ñi.* ³¹ Yü yaarā, to biri wāmera mani cāa, pade coteri majo puna méé mani nii; añuro ca niigo puna pee mani nii.

5

Cristo juori añuro niirique

¹ Cristo manire ametüeneipi, añuro mani ca niipere ñigü. To biri añuro majua ca niirijere añuro tugoeña bayi, niicāña. Ñucā doti cūuriquere tii nñanuje peoti majitirā majua ca biiriquere tii nñanuje nemoticāña.

² Añuro tuooya. Yü Pablo mujare yü ñi, majua jeyua quejero yapare wide taariquere majua ca tuijata, Jesucristo mujare cā ca ametüenerique pea wapa manirucu. ³ Mujare yü ñi nemorucu ñucā: No ca boogü jeyua quejero yapare ca wide taa dotigüa, doti cūurique ca ñiriye niipetirora cā ca tiiperia niicāro bii. ⁴ Majua mena macārā jīcārā añurā niirugama ñirā, doti cūurique ca tii nñanjeerā, Cristore ca camotatiricarāpü niima. Umareco Pacu cā ca mai ñarijere ca junarā niima. ⁵ Mani pea Añuri Yeri cā ca tii nemoro mena, díamacā tuo nucā buorique juori, añurā mani ca nii eapere mani yue nii. ⁶ Cristo Jesús mena mani ca nijjata,

---

* **4:30** 4.30 Gn 21.10.

jeyua quejero yapa wide taaricarā, ñucā ca wide taaya manirā niiriquea wapa mani. Ca wapa cutirijea díámacū tuo nucū bao, tee díámacū tuo nucū bao riquera ameri mairicaro ca tiirije nii.

⁷ Muja, Jesucristo yee quetire añuro muja tuo nñajee nñua waawu ména. ¿Ñiru díámacū ca niirijere muja ca tuo nñajee yerijāaro cā tiri? ⁸ Mujare ca j̄orich Umuareco Pacu méé to biro mujare tiijacupi. ⁹ Petoacā, baariquere ca wauaro* ca tiirijere baariquepure jāaricarora, teere j̄o waua peticoa. ¹⁰ Biigupua, “Bojorica wāme tugoeñatirucuma,” yu ñi tugoeña bayicā mani Wiogu mena. No ca boori wāmera mujare ca ñi maa wijio yujugu doca, “To biro ca biigü niimi,” ñiricaro maniro, ñañaro tii ecorucumi. ¹¹ Yu yaarā, ména, jeyua quejero yapare wide taarique maquērena yu ca wede majiocōa nijata, ñee peere ñirā cōro judíos, ñañaro yure tiiruga nñajeetibocuma. Teerena yu ca ñicōa nijata, Jesucristo manire cā ca bii yai bojarique queti to cōro peti cājare ajienetibocu. ¹² Jeyua quejero yapare wide taarique maquēre mujare ca wede mecōo yujurā, cāja majuropeera añuropu cāja ca wide weo peoticā yerijāa waajata, añucābocu petopura!

¹³ Muja yu yaarā, doti cūriquerena tii nñajeeecā niirema ñigura cā ca j̄oricarā muja nii. B̄ari, doti cūriquerena tii nñajeetirāra añuro cāja nijato ñigü cā ca j̄oriquerena muja upari ca boorore biro tiirique pee jeeñoticāña. To biro tiitirāra, muja ca niiro cōrora ameri mairique mena pee ameri tii nemo niiña. ¹⁴ Niipetirije doti cūriquerena ate:

---

* **5:9** 5.9 Levadura.

“M̄ja majurope m̄ja ca mairore birora m̄ja p̄to macārā cāare maiñā,”[†] ca ūrije wadora nii peoticā cojo. **15** Bojoca catiri niiñā. M̄ja majuropeera ameri baca, ameri baa m̄ja ca tuijata, m̄ja majuropeera ñañaro m̄ja ameri tii yaio yapari c̄tire.

Añuri Yeri c̄a ca tii niirije

16 To biri o biro ȳ i: Añuri Yeri m̄jare c̄a ca dotirije wadore tii niiñā. Ñañarije m̄ja up̄ari ca boorore biro m̄ja ca *tiiruga tugoeñarijere* tii n̄un̄jeeticāña. **17** Ñañarije mani up̄ari ca boorore biro mani ca *tiiruga tugoeñarijea*, Añuri Yerire ca junarije nii. Ñucā, Añuri Yeri pee cāa, mani up̄ari ca boorore biro mani ca *tiirijere* ca junaḡu niími. Tea, p̄arā ameri ña junaricarore biro bii. To biri m̄ja ca *tiirugari wāme* peere m̄ja tii majiti. **18** Añuri Yeri pee m̄jare c̄a ca majiojata, doti c̄uriquere ca doti ecorā méé m̄ja niirucu.

19 Ñañarije tiiriquere ca tii n̄un̄jeerāra ña majiriquera niicā: n̄amo c̄uti, manu c̄uti, bii pacarā epericarā c̄utirique, n̄amo mani, manu mani, bii pacarā tii eperique, *tiirica wāme cōrora* ca tiiya manirije, **20** weericarārena ū n̄acū b̄orique, doa eperique, ña tutirique, jīcāri mena ca niiñā manirije, doe peerique, ajia pairique, jīcāri mena ca tii nii majiñā manirije, bojorica wāme *tugoeña* dica watirique, **21** ña ugo ajiarique, jīarique, c̄umurique, baa pacarique, ñucā apeye tee uñore pau wāmeri tiicāma. Juguero m̄jare ȳ ca wede majoricarore birora mecū cāare m̄jare ȳ ū nemo ñucā: Atere ca tii niirā Uñureco Pacu c̄a doti niiri tabep̄ure eatirucuma.

[†] **5:14** 5.14 Lv 19.18.

22 Añuri Yeri cã ca tii niirije pea: ameri mairique, ujea niirique, añuro niirique, tagoeña bayirique, bojoca añurique, añuro tiirique, to birora díamacã tuo nucã buocõa niirique, **23** ujero macã ca niiña manirije, ca bii buiyeerijere tagoeña ametüene bayirique, nii. Atera jicã wäme peera doti cüuriqe ca ii camotarije mani. **24** Cristo Jesú yaarã ca niirã, ñañarã cãja ca niiro ca tiirijere, cãja upuri ca boorore biro ñañarije cãja ca tiirije menara, Cristo menara teere ca bii yai weoricarapu niima. **25** To biri Añuri Yeri mena mani ca nijata, Añuri Yerira manire cã ca majorijere ca tii nuncüeeparã mani nii. **26** “Ca nii majuropeerã jää nii,” ñicãri, mani majuropeera ameri quẽe, ameri ña tuti, ca tiitiparã mani nii.

6

Ameri tii nemo niirique

1 Yü yaarã, jicã unore ñañarije cã ca tiiro muja ca ñajata, muja añuro yeri tagoeña tutuarã ca niirã, puniro ñiricaro maniro añuro cäre wede majio, ñucã cã ca tagoeña yeri wajoaro cäre tiiya. Muja ca niiro cõrora tagoeña bojoca catiya tee peere, muja cääre ñañarije ca bii buiyeerije bii eare. **2** Muja ca niiro cõrora ca nucürijere jeericarore biro, mujare ca bii niirijere ameri tii nemo niiña. To biro tiirã, Cristo cã ca dotirijere tiirã muja tiirucu.

3 Ñucã jicã uno watoara, “O biro ca biigü yü nii,” ca ñigua, cã majuropeera ñi ditogü tiimi. **4** Muja majuropeera, muja ca biirique cätirijere ña bejeya. Jicã wäme muja ca bii ametüa nucürije to ca nijata, aperã cãja ca biirijepure cõoñaticãña. **5** Mani ca

niiro cōrora mani ca birique cātirijere ca ūa maji nūnūa waaparā mani nii. ⁶ Añurije Ùmureco Pacū yee quetire ca bue majio ecogūa, niipetirije mū ca cōrōjē mena mūre ca bue majiogūre tii nemoña.

⁷ Mūja majuropeera ūi ditoticāña. Ùmureco Pacūra jīcū ūno peera bui epe majitimi. Oterique cōrorena tee dicarena jeerique nii. ⁸ Ñañarije cā ca tiirūga tūgoeñarijere ca tii nūnūjeegūa, tee jāorira ñañaro tamūo yairucumi. Añuri Yeri cā ca booro re biro ca tii nūnūjeegūa, Añuri Yeri jāorira caticōa niiriquere būarucumi. ⁹ To biri añurijere ca tii jātitiparā mani nii. Mani ca jātitijata, tii cuu ca earo añurije mani būarucu. ¹⁰ To biri mani ca tii nemopa tabe ūno ca niro, niipetirāre añuro ca tiiparā mani nii, añuro petira manire birora Cristore díamacū ca tūo nūcū būorāre.

Wede majio yapanorique

¹¹ Íaña, yū majuropeera paca owarique mena, mūjare yū ca owa cojorijere. ¹² Jeyua quejero yapare mūjare ca wide taa dotirūgarā, bojoca mena añuro tuarūgarā wado to biro ūima, “Cristo yucū tenipū manire cā ca bii yai bojariquere mani ca wedejata, ñañaro tiirūgarā mani cāare nūnūbocuma” ūi uwima ūirā. ¹³ Cūja, jeyua quejero yapare ca wide taa dotirā cāa, doti cūuquūriquere tii nūnūjee peotitima. Jeyua quejero yapare mūjare ca wide taa dotirā, to biro mūja upūpūre mūja ca tiirijepūre, “O biro ca tiirā niirā jāa bii,” ūirūgarā ūima. ¹⁴ Yūa mani Wiogū Jesucristo cā ca bii yai bojarique ca niitirijepūra, “O biro ca biigū yū nii,” yū ūirugati majuropeecā. Cristo cā ca bii yai bojarique jāori, ati yepa maquē ñañarije tii niiriquea

yure ca bii yai weoriquepu nii. Yu pee cãa teere ca bii yai weoricapu yu nii. ¹⁵ Jesucristo menara jeyua quejero yapare wide taaricu, wide taaya manigu, niiriquea wapa mani. Wãma yeri t^ugоеña wajoarique pee nii, ca wapa c^utirije. ¹⁶ Ate ca ñirore biro ca tii n^unajeerã niipetirãre ñucã Ùmareco Pacu yaarã Israel yaa pooga cãare, j^ucãri mena añuro niirique, ïa mairique, to nijato.

¹⁷ Apeyera ñucã, j^ucã uno peera ñañaro yu ca biiro cã tii nemoticãjato, yua, Wiogu Jes^us yee juori ca cami tujagu yu nii.

¹⁸ Yu yaarã, mani Wiogu Jesucristo cã ca ïa mairije muja niipetirãre muja ca cati niirije menapu to nijato.

To biro to bijato.

Pablo

**Umareco pacʉ wederique
The New Testament in the Waimaha language of
Columbia
El Nuevo Testamento en el idioma Waimaha de
Colombia**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Waimaja (Waimaha)

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Waimaha

Brazil

[bao]

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Waimaha

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

All rights reserved.

2023-04-20

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

b27487a1-9972-5a73-bd06-ca59527b1979